

ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARININ ÖNLENMESİ

İhmal: çocuğa bakmakla yükümlü kimsenin çocuğun gelişimi için gerekli ihtiyaçları karşılamaması veya bu ihtiyaçları dikkate almamasıdır. Bu ihtiyaçlar; sağlık, eğitim, duygusal gelişim, beslenme, barınma ve güvenli yaşam şartlarıdır.

İhmal Çeşitleri:

- Fiziksel İhmal
- Eğitimsel İhmal
- Duygusal İhmal

Fiziksel İhmal: Çocuğun temel tıbbi ihtiyaçlarının karşılanmaması, çocuğa düzenli ve besleyici öğünlerin, temiz ve yeterli giysinin sağlanmaması..

Eğitimsel İhmal: Çocuğun zorunlu eğitim çağına gelmesine rağmen okula gönderilmemesi, 18 yaşın altında olmasına rağmen çalışmaya zorlanması, okula devamlılığının sağlanmaması, okula devam etmediği bilinmesine rağmen müdahalede bulunulmaması, eğitim başarısı için gerekli ihtiyaçların karşılanmaması ve gerekli desteğin sağlanmaması..

Duygusal İhmal: Çocuğa yetersiz ilgi ve şefkat göstermek, çocuğun aile içinde şiddet ve kötü muameleye şahit olması, çocuğun saldırganlık gibi uyumsuz davranışlarını pekiştirmek, çocuğun duygusal veya davranışsal probleminde gerek duyduğu profesyonel psikolojik desteği almasına engel olmak veya geciktirmek.

İhmalin çocuklar üzerindeki etkileri nelerdir?

- Yalnızlık ve korunmasızlık hissi
- Düşük benlik saygısı
- Öğrenme güçlüğü vb.. eğitimsel problemler
- Davranış problemleri, şiddet eğilimi
- Akranları ve yetişkinlerle iletişim problemleri
- Ciddi sağlık problemleri
- Fiziksel gelişimde gerilikler
- Madde bağımlılığı...

Çocuk ihmali çocuklara yapılan kötü muamelenin en yaygın şeklidir. Ne yazık ki ihmal, çocuk istismarı kadar görünür bir iz bırakmadığı için, istismar kadar çok dikkat çekmez ve çoğunlukla ihbar edilmez. Fakat araştırmalar ihmalin de en az istismar kadar çocuğun her alandaki gelişimine büyük zarar verdiğini göstermektedir.

Toplumumuzu çocuk ihmalinden korumak için neler yapılabilir?

- Aile bireylerini bilinçlendirmek
- Toplumsal farkındalığını yaratmak
- Yasal düzenlemeler..

İstismar: 0-18 yaş grubundaki çocuğun;

- Sağlığını,
- Fiziksel gelişimini,
- Psiko-sosyal ve duygusal gelişimini
- olumsuz etkileyen her türlü eyleme çocuk istismarıdır.

İstismar Türleri:

- Fiziksel istismar
- Duygusal istismar
- Ekonomik istismar
- Cinsel istismar

Fiziksel İstismar: Çocuğun kaza dışı sebeple bir yetişkin tarafından yaralanması ve örselenmesidir. En yaygın rastlanılan ve belirlenmesi en kolay olan istismar tipidir.

Duygusal İstismar: Çocuğun gereksinim duyduğu ilgi, sevgi ve bakımdan yoksun bırakılarak psikolojik hasara uğratılmasıdır. Tanımlanması en zor ancak **en sık** gerçekleşen istismar türüdür. (Aşağılama, yalnız bırakma, korkutma, yıldırma, tehdit etme, suça yöneltme, önemsememe, lakap takma, aşırı baskı ve otorite kurma..)

Ekonomik İstismar: Çocuğun fiziksel ve zihinsel gelişimini olumsuz etkileyen, yaşı ve gücü ile orantılı olmayan işlerde ucuz emek olarak çalıştırılmasıdır.

Cinsel İstismar: cinsel açıdan olgun ergen veya yetişkin tarafından zorlama, kandırma, korkutma, tehdit ve baskı yolları ile çocuğa olan sosyal ve spesifik sorumluluklarını ihmal ederek çocukla herhangi bir cinsel eylemde bulunmak.

İstismarcı Kim Olabilir?

- Yetişkin bir yabancı/ tanıdık bir kişi
- Çocuğun yaş olarak kendisinden büyük çocuk
- Aileden biri olabilir.

Birçok cinsel istismar olayı aile içinde ya da çocuğa yakın kişilerce yapılmaktadır.

Cinsel İstismarda Risk Faktörleri Nelerdir?

- Psikopatolojik rahatsızlıklar,
- İstismarcının çocukluk döneminde istismara maruz kalması,
- İstismarcılara yönelik hukuki yaptırımların zayıf ve yetersiz olması,
- Şiddet eylemlerini destekleyen veya hoş gören inançlar,
- Aile içi şiddet, ebeveyn-çocuk arasındaki bağın ve iletişimin yetersiz olması,
- Ebeveyn yoksunluğu, parçalanmış aileler
- Ebeveynlerin bilgi eksikliği
- Alkol ya da madde kullanımı,
- Yetersiz sosyo-ekonomik koşullar
- Toplumdaki olumsuz rol modeller
- Sosyal medyanın olumsuz etkileri...

Hangi özelliklere sahip çocuklar cinsel istismar riskiyle karşı karşıyadır?

- Sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi ne olursa olsun, her yaş grubundan çocuklar..
- Zihinsel ve fiziksel yetersizliğe sahip çocuklar
- Süreğen tıbbi hastalığı olan çocuklar

Cinsel İstismarın Çocukları Üzerindeki Olumsuz Etkileri ve Semptomları

- Çocukların aile içi veya aile dışı şiddete ve istismara maruz kalmaları psikolojik, sosyal, duygusal ve zihinsel gelişimleri üzerinde olumsuz etkiler bırakır.
- İhmal edilen ve istismara uğrayan çocukların, istismar yaşantısına özgü tipik davranım bozuklukları gösterirler ve hem travmayı izleyen kısa dönemde hem de travma sonrasında uzun bir dönemde ağır ruhsal sorunlar yaşama riski altındadırlar.

Fiziksel Semptomlar:

- Baş ve karın ağrısı, kusma, iştah azalması,
- Çocuklarda açıklaması olmayan dudak/ağız ve genital/anal çevresinde ağrı, şişme, kızarma, kanama, iltihap kapmaları gibi durumların görülmesi..

Psikolojik Semptomlar:

- Travma sonrası stres bozukluğu,
- Öfke nöbetleri,

- Depresyon ve kaygı,
- Benlik saygısında düşüş, güven eksikliği,
- Disosiyatif bozukluklar (unutkanlık, amneziler, aşırı hayal kurma vb..),
- Uyku rahatsızlıkları, yeme bozuklukları,
- Enürezis-enkoprezis..

Davranışsal Semptomlar:

- Aşırı temizlenme ihtiyacı veya temizliğin ihmali,
- Regresif davranışlar (yaşının altında davranışlar sergilemesi),
- İnsanlardan veya bazı sosyal ortamlardan korkmak ve kaçmak,
- Okul ve disiplin problemleri, suça yönelme,
- Madde bağımlılığı, kendine zarar verme, intihar,
- Yetişkinlerin cinsel davranışlarını taklit etmek,
- Kendileri, başka çocuklar ve oyuncakları ile cinsel içerikli oyunlar oynamak, (olumsuz benlik algısı ile çocuk ya kendini izole eder ya da kendi bedeni üzerinde diğer insanların hakkı olduğuna inanır).
- Cinsel kimlik sorunları.

Çocuklar cinsel istismar olayını neden söyleyemezler?

- Olayın ne olduğunu anlamayacak ve kelimelerle ifade edemeyecek kadar küçük olabilirler,
- Olayın gizli tutulması için tehdit edilmiş olabilirler,
- Kimsenin kendilerine inanamayacağını düşünebilirler,
- Utanç ve suçluluk duygusu yaşarlar,
- Cezalandırılma korkusu yaşayabilirler,
- İstismarcıyı korumak isteyebilirler,
- Ebeveynleriyle (otorite figürleriyle) cinsel konuları konuşmaktan utanırlar,
- Sevdiklerinin sorun yaşayacağı, zarar göreceği korkusu ile söyleyemezler.

Çocuklar cinsel istismara maruz kaldığını ne zaman ve nasıl söyler?

- İstismarın derecesi, sıklığı artar ve çocuğu korkutursa,
- İstismarcının baskısından kurtulmak istediğinde,
- Cinsel istismardan korunmayla ilgili bilgi alırsa ve kendisine yapılanın doğru olmadığını fark ederse ve söylenmesi gerektiğini öğrenirse,
- Çocuk güvenebileceği ve kendisi ile yakından ilgilenen bir yetişkinle karşılaşır,
- Fiziksel bir yakınması; üriner enfeksiyon vb.. oluşursa..

Çocuk Cinsel İstismara Uğradığını Söylediğinde Ne Yapmak Gerekir?

- Bir çocuk cinsel olarak istismara maruz kaldığını belirtiyorsa;
- Anlattıklarına inanılmalıdır. Çünkü çocuklar bu konuda genellikle yalan söylemezler.
- Öncelikle ilgili kurumlara haber verilmeli.
- Çocuğun korkup kaygılanmasına neden olacak abartılı tepkiler verilmemeli.
- Cinsel istismara uğrayan çocuğa yapacağınız en iyi şey; onu dinlemeye hazır olduğunuzu göstermeniz,
- Onu dinleyerek inandığınızı,
- Bunun onun suçu olmadığını,
- Yardıma hazır olduğunuzu belirtmektir.
- Çocuğun tedavisi ve rehabilitasyonu için yardım ve destek sağlanmalıdır.
- Çocuğun ebeveynlerinin de uzman yardımı almaları gerekmektedir.
- Sizin (öğretmenler, aile bireyleri) bu travmatik olaya yaklaşımınız çocuğun olayı kısa zamanda atlattığı sağlıklı hayat ve gelişimine devam etmesine yardımcı olacaktır. Çocukla kuracağınız sevgi, şefkat ve güven içerikli bir ilişkinin iyileştirici gücü fazladır.

Her vatandaş çocuğa karşı işlenmekte olan istismar suçunu bildirmekle yükümlüdür.!

Çocuğa yönelik cinsel istismarı önleme konusunda neler yapılabilir?

- Çocuğa yönelik cinsel istismar, bedensel olduğu gibi psikolojik bütünlüğü de zedeleyen bir olaydır. Çocukların maruz kaldıkları istismardan her alandaki gelişimleri üzerinde derin olumsuz etkiler bırakır..
- Çocukların cinsel istismarı karmaşık ve toplumsal bir sorundur ve buna neden olan psikolojik, sosyal ve kültürel etkenleri ele almak gerekmektedir. Öncelikle toplumun

bir bütün olarak bu sorunu tanımlaması ve önüne geçmesi için ailelere ve topluma yönelik eğitim programlarıyla çocuk istismarına yönelik sağlıklı tutum ve tavırlar geliştirmesi gerekmektedir.

- İletişim araçlarını, özellikle sosyal medyayı doğru şekilde kullanması gerektiği bilincini kazandırın. Sanal ortamlarda tanımadığı kişilerle arkadaşlık yapmamak, görüntü paylaşmamak, kişisel bilgileri vermemek vb..
- Çocuklarınıza bedenlerinin kendilerine ait olduğunu, özellikle iç çamaşırları ile kapatılan bölgelerin özel bölgeler olduğunu ve kimsenin bu bölgelere dokunma hakkının olmadığını anlatın. Dokunulmayı reddetmeyi ve sınırlar koymayı öğretin. Örneğin öpülmek istemiyorsa buna 'Hayır' deme hakkının olduğunu belirtin
- Biri onlara kötü, rahatsız edici bir şey yaparsa arkadaşlarından ya da büyüklerinden yardım istemeyi öğretin. Onlara sizinle her türlü sorununu paylaşabileceği inancını yerleştirin. Etkili aile içi iletişim işinizi kolaylaştıracaktır.
- Bazen çocuklarımızın olayları abarttığını düşünürüz ancak bu konuda ne olursa olsun söylediklerini kulak ardı etmeyin ve ona inanın.
- Çocuklarınıza bazı sırların hiçbir zaman saklanmaması gerektiğini öğretin. (Birisinin senden özel yerlerine dokunmanı istemesi ya da seninkilere dokunması saklayacağın bir sır değildir gibi..)
- İyi / Kötü dokunma hakkında bilgi verin.
- **İyi Dokunma:** Sevdiğin kişilerin sana sarılması ve öpmesi güzel bir şeydir. Uyandığında annenin sana sarılması ve öpmesi, babanın iyi geceler dilemek için sarılması ve öpmesi, büyükanne ve dedenin ziyarete geldiklerinde seni kucaklaması ve öpmesi gibi..
- **Kötü Dokunma:** Kendini rahatsız hissetmene neden olan dokunmalar genellikle kötü dokunmalardır. Birisi sana istemediğin bir şekilde dokunduğunda bunu gizlemek zorunda değilsin. Sen istemiyorsan kimse sana dokunmamalıdır.
- Canını acıtan dokunma kötü dokunmadır.
- Dokunulmasını istemediğin halde sana dokunulursa bu bir kötü dokunmadır.
- Dokunan kişi kendini rahatsız hissetmene neden oluyorsa, bu kötü bir dokunmadır.
- Dokunma seni korkutuyor ve sinirlendiriyorsa bu bir kötü dokunmadır.
- Dokunan kişi bunu başkasına söylersen sana bir zarar vereceği tehdidinde bulunuyorsa bu bir kötü dokunmadır.
- Bu bilgileri çocuğa verirken çok dikkatli olmamız gerekmektedir. Çünkü panikle sıkça yapılan hatırlatmalarla verilen bilgiler çocukları insanlardan korkan, her şeye şüpheyile bakan saplantılı kişiler haline getirebilmektedir.

SUÇU BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ

- Suçu bildirme TCK 278., 279., 280. Maddeler
- **TCK Madde 278**
- (1) İşlenmekte olan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.
- (2) İşlenmiş olmakla birlikte, sebebiyet verdiği neticelerin sınırlandırılması hâlen mümkün bulunan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.
- (3) Mağdurun on beş yaşını bitirmemiş bir çocuk, bedensel veya ruhsal bakımdan özürlü olan ya da hamileliği nedeniyle kendisini savunamayacak durumda bulunan kimse olması hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza, yarı oranında artırılır.
- (4) Tanıklıktan çekinebilecek olan kişiler bakımından cezaya hükmolunmaz. Ancak, suçu önleme yükümlülüğünün varlığı dolayısıyla ceza sorumluluğuna ilişkin hükümler saklıdır.

Korunma gereksinimini bildirme TCK 98. madde

- (1) Yaşı, hastalığı veya yaralanması dolayısıyla ya da başka herhangi bir nedenle kendini idare edemeyecek durumda olan kimseye hâl ve koşulların elverdiği ölçüde yardım etmeyen ya da durumu derhâl ilgili makamlara bildirmeyen kişi, bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.
- (2) Yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi dolayısıyla kişinin ölmesi durumunda, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

SHÇEK Kanunu 21. madde Çocuk Koruma Kanunu 6. Madde

- (1) Adli ve idari merciler, kolluk görevlileri, sağlık ve eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, korunma ihtiyacı olan çocuğu Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bildirmekle yükümlüdür. Çocuk ile çocuğun bakımından sorumlu kimseler çocuğun korunma altına alınması amacıyla Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna başvurabilir.
- (2) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu kendisine bildirilen olaylarla ilgili olarak gerekli araştırmayı derhâl yapar.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çağrı hattı (183) • Kolluk (154/155) • Cumhuriyet Savcılığı

Şevket Demirel Anaokulu

Rehberlik Servisi